

Prof. dr hab. Wojciech Pędich jako Kierownik Zakładu Gerontologii Akademii Medycznej w Białymstoku w latach 1974-1996

Powstanie i rozwój Zakładu Gerontologii AMB

W 1974 roku z inicjatywy doc. Wojciecha Pędicha powstał na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Białymstoku Zakład Gerontologii. Organizacyjnie należał do Instytutu Medycyny Społecznej, natomiast lokalowo usytuowany był w lewym skrzydle Pałacu Branickich. Prof. W. Pędich kierował Zakładem Gerontologii od początku jego powstania (1974 roku) aż do momentu przejścia na emeryturę (1996 roku), tj. przez okres 22 lat. Bazę kliniczną Zakładu Gerontologii stanowił I Oddział Chorób Wewnętrznych Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego w Białymstoku, którego ordynatorem był także prof. Pędich.

W 1994 roku na wniosek kierownika nazwa Zakładu została zmieniona na Zakład Gerontologii Klinicznej i Społecznej dla podkreślenia interdyscyplinarnego charakteru tej dziedziny. Niestety, tę myśl, w dużej mierze, zaprzepaszczono, ponieważ po przejściu Profesora na emeryturę w roku akademickim 2002/2003 Zakład Gerontologii Klinicznej i Społecznej został włączony do Wydziału Pielęgniarstwa i Ochrony Zdrowia AMB, a następnie przekształcony w Klinikę Geriatrii.

W początkowej fazie swojej działalności Zakład Gerontologii współtworzyło sześć osób: oprócz kierownika zatrudnionych było dwóch asystentów – lekarzy na pełnym etacie, jeden asystent – lekarz na 2 godz. dziennie oraz dwóch pracowników technicznych. W związku z potrzebą interdyscyplinarnego rozwoju Zakładu oraz dzięki usilnym staraniom kierownika struktura Zakładu w roku 1983 uległa korzystnemu zwiększeniu o jeden etat naukowy, na którym zatrudniony został socjolog.

Prof. Wojciech Pędich, przechodząc na emeryturę w roku 1996, pozostawił po sobie wielkie dziedzictwo: dobrze wykształcony i doświadczony zespół pracowników przygotowanych do samodzielnej pracy, niekwestionowany i znaczący dorobek naukowy, a także kilka pokoleń młodzieży studenckiej, której był znakomitym dydaktykiem i wymagającym wychowawcą. Podkreślić także należy wielkie zatroskanie Profesora o stworzenie dogodnych warunków pracy swoim współpracownikom. Przestronne lokum, w którym usytuowany był Zakład, nowoczesny sprzęt techniczny, którym dysponowali pracownicy Zakładu, a nade wszystko bardzo wymagająca, ale pełna zrozumienia postawa szefa i mistrza umożliwiały efektywną i satysfakcjonującą pracę. Dlatego osoby, które miały szczęście pracować z Nim bezpośrednio, mogą być dumne z szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego, które pozostawił po sobie z chwilą przejścia na emeryturę, a z którego my – Jego uczniowie – stale czerpiemy.

Działalność dydaktyczna studencka i podyplomowa Zakładu Gerontologii

W początkowej fazie swojej działalności Zakład realizował minimum dydaktyczne w wymiarze 9 godzin w ramach przedmiotu organizacja ochrony zdrowia oraz higiena. W roku akademickim 1982/1983 do programu nauczania studentów na Wydziale Lekarskim AMB wprowadzony został nowy przedmiot pod nazwą gerontologia kliniczna i społeczna. Zajęcia w formie seminariów były realizowane na VI roku wydziału lekarskiego, początkowo w wymiarze 21 godzin, od roku akademickiego 1990/1991 w wymiarze 45 godzin. W związku z reorganizacją planów dydaktycznych na wydziale lekarskim w roku akademickim 1994/1995 seminaria z gerontologii zostały przeniesione na V rok i były realizowane w zmniejszonym wymiarze, tj. 30 godzin. Program zajęć z gerontologii od samego początku miał interdyscyplinarny charakter. Oprócz zajęć z gerontologii klinicznej (geriatrii), realizowany był program z gerontologii społecznej.

W związku z dużym zapotrzebowaniem na kształcenie podyplomowe z gerontologii i geriatrii pracowników ochrony zdrowia i służb socjalnych pracownicy naukowo-dydaktyczni Zakładu Gerontologii uczestniczyli w charakterze dydaktyków w licznych kursach szkoleniowych organizowanych przez Medyczne Studium Zawodowe w Białymstoku, Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej w Białymstoku, a także przez wojewódzkie zespoły pomocy społecznej w wielu innych województwach na terenie

kraju. We współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Kadr Medycznych Zakład Gerontologii realizował także kursy „minimum geriatry”, których uczestnikami byli lekarze rejonowi i pielęgniarki środowiskowe. Prof. Wojciech Pędich jest autorem siedmiu podręczników chorób wewnętrznych i geriatry, w tym pierwszego w Polsce podręcznika pielęgniarstwa geriatrycznego (dwa wydania) i podręcznika chorób wewnętrznych dla szkół pielęgniarstwa (pięć wydań). Jest także autorem lub współautorem kilku podręczników akademickich.

Pracownicy naukowcy Zakładu Gerontologii brali także udział w kształceniu słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Białymstoku oraz w kształceniu seniorów zrzeszonych w stowarzyszeniach samopomocowych na terenie naszego miasta.

Działalność naukowa Zakładu Gerontologii AMB prowadzona pod kierownictwem prof. Wojciecha Pędicha

Prace magisterskie:

Alina Legieta: Badania nad zachowaniem się dobowego rytmu wydalania hydroksyproliny z moczem u osób w różnych okresach wieku starszego, Uniwersytet im. M. C. Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Biologii i Nauki o Ziemi, 1979 r., promotor – doc. dr med. Wojciech Pędich.

Klara Kościuczyk: Ocena sprawności opieki pielęgniarstwa nad pacjentami w wieku podeszłym w osiedlu miejskim na przykładzie osiedla „Piasta” w Białymstoku, Akademia Medyczna w Lublinie, Wydział Pielęgniarstwa, 1980 r., promotor doc. dr med. Wojciech Pędich.

Prace doktorskie:

Lek. med. Ludomira Zarębska: Zastosowanie ultrasonografii do oceny zachowania się zastawek aorty w migotaniu przedsionków, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1981 r., promotor – doc. dr med. Wojciech Pędich.

Lek. med. Czesława Przydatek: Potrzeby zdrowotne i socjalne ludzi starych oraz metody ich zaspokajania przez placówkę lecznictwa podstawowego małego miasta na przykładzie Poradni Rejonowej w Supraślu, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1983 r., promotor – doc. dr med. Wojciech Pędich.

Lek. med. Barbara Bień: Badania przekrojowe i longitudinalne dotyczące sytuacji demograficznej, socjoekonomicznej i zdrowotnej wybra-

nych kohort wieku starszego mieszkańców Białegostoku, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1984 r., promotor – doc. dr med. Wojciech Pędich.

Lek. med. Wiesława Tarasiuk: Uwarunkowania zdrowotne i środowiskowe ograniczenia sprawności życiowej i uzależnienia ludzi starych, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1991 r., promotor – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Mgr Małgorzata Halicka: Ludzie starzy jako podmiot i przedmiot patologii społecznej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wydział Nauk Społecznych, 1992 r., promotor – prof. dr hab. Brunon Synak.

Lek. med. Beata Wojszel: Badania korelacji między stanem zdrowia i sprawnością psycho-fizyczną ludzi starych a ich zaangażowaniem w działalność samopomocową i pracę wolontarną, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1997 r., promotor – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Lek. med. Dorota Tobiaszewska: Uwarunkowania rozkładu statystycznego odstępów RR w migotaniu przedsionków, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1997 r., promotor – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Lek. med. Jolanta Wilmańska: Badania czynników ryzyka prowadzących do utraty niezależności osób starych oraz ocena kierunków postępowania profilaktycznego, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1998 r., promotor – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Rozprawy habilitacyjne zrealizowane w Zakładzie Gerontologii:

Dr n. med. Barbara Bień: Wpływ pozaontogenetycznych uwarunkowań starzenia na zdrowotną i psycho-socjalną sytuację ludzi starych: 15-letnie przekrojowo-sekwencyjne badania kohortowe ludzi starych w Białymstoku, Akademia Medyczna w Białymstoku, Wydział Lekarski, 1997 r., opiekun naukowy – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Dr n. hum. Małgorzata Halicka: Satysfakcja życiowa ludzi starych. Studium teoretyczno-empiryczne, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wydział Nauk Społecznych, 2005 r., opiekun naukowy – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

Nominacja profesorska:

Rada Wydziału Lekarskiego AMB na posiedzeniu w dniu 16 marca 1983 roku przyjęła wniosek o nadanie doc. dr. hab. Wojciechowi Pędichowi tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego nauk medycznych.

Uchwałą Rady Państwa z dnia 26 września 1985 roku Kierownik Zakładu Gerontologii doc. dr hab. Wojciech Pędich otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego.

Stypendia naukowe i pobyty studyjne pracowników Zakładu:

Doc. dr med. Wojciech Pędich – stypendium WHO, Instytut Gerontologii w Kijowie, 1967 r.

Doc. dr med. Wojciech Pędich – stypendium belgijskiego Ministerstwa Kultury, ośrodki geriatryczne w Belgii, 1972 r.

Dr n. med. Barbara Bień – University of Gothenburg, Dept. of Geriatric and Long Term Care Medicine, Vasa Hospital, Szwecja, 1988 r.

Dr n. med. Barbara Bień – stypendium Fundacji Kurta Boscha, European Academy for Medicine of Ageing, Sion, Szwajcaria, 1996 r.

Dr n. hum. Małgorzata Halicka – stypendium Fundacji TEMPUS, Universitäts Krankenhaus Eppendorf, Institut für Medizin-Soziologie, Hamburg, Niemcy, 1995 r.

Dr n. hum. Małgorzata Halicka – stypendium Fundacji TEMPUS, Ruprecht – Karls – Universität, Institut für Gerontologie, Heidelberg, Niemcy, 1995 r.

Dr n. hum. Małgorzata Halicka – stypendium Fundacji DAAD, Katholische Fachhochschule, Hochschule für Sozialwesen, Religionspädagogik und Pflege, Freiburg, Niemcy, 1997 r. (wniosek złożony do Fundacji w 1996 roku, gdy Zakładem kierował jeszcze prof. Wojciech Pędich).

Projekty naukowo-badawcze krajowe:

1. Program badań rządowych PR-5 pt. Warunki rozwoju opieki zdrowotnej i socjalnej nad różnymi grupami ludności w osiedlach mieszkaniowych realizowany w latach 1975-1979, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

2. Program badań resortowych MZ-11 pt. Optymalizacja opieki zdrowotnej i społecznej. Modelowe rozwiązania potrzeb zdrowotnych i społecznych ludzi starszych realizowany w 1977 r., kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich

3. Projekt badań resortowych pt. Kształtowanie warunków zdrowotnych dla profilaktyki masowych chorób cywilizacyjnych, koordynowany przez Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi w Lublinie, realizowany w latach 1981-1983, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich

4. Projekt badań resortowych pt. Uwarunkowania stanu zdrowia ludności wiejskiej w ramach problemu resortowego MZ-I pt. Ocena wpływu

środowiska (klimat, czynniki psychospołeczne, warunki zdrowotne ludzi starych), koordynowany przez Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi w Lublinie, realizowany w latach 1984-1985, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

5. Projekt badań podstawowych pt. Występowanie zjawisk patologii społecznej w środowisku ludzi starych i ich konsekwencje dla służby zdrowia i służb socjalnych w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych „Patologia społeczna – etiologia, fenomenologia, profilaktyka, resocjalizacja”. Koordynator badań: Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, realizowany w latach 1986-1990, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

6. Grant własny KBN pt. Metody stymulacji działalności samopomocowej ludzi starych (na modelu dzielnicy Białystok-Antoniuk) realizowany w latach 1993-1995, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

7. Praca statutowa AMB Unifikacja systemu pomocy społecznej dla ludzi starych w Zjednoczonej Europie, realizowana w latach 1992-1993, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

8. Projekt naukowo-społeczny Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie pt. Społeczna i naukowa inicjatywa III wieku, realizowany w latach 1994-1996, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

9. Praca własna AMB pt. Badania sprawności psychofizycznej i przydatności samopomocowej ludzi starych w Białymstoku, realizowana w 1997 r., kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

10. Grant własny KBN pt. Obiektywne i subiektywne korelaty satysfakcji życiowej w starości, realizowany w latach 1995-1998, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

11. Grant promotorski KBN pt. Badania korelacji między stanem zdrowia i sprawnością psycho-fizyczną ludzi starych a ich zaangażowaniem w działalność samopomocową, realizowany w latach 1996-1997, kierownik projektu – prof. dr hab. Wojciech Pędich.

W ramach działalności naukowej Zakład Gerontologii prowadził w latach 1974-1977 Ośrodek Naukowo-Badawczy w sanatorium geriatrycznym w Inowrocławiu. Celem Ośrodka była ocena wpływu wielokrotnego leczenia uzdrowskiego na zachowanie się wskaźników starzenia biologicznego.

Projekty naukowo-badawcze międzynarodowe:

1. Współpraca z Regionalnym Biurem WHO w Kopenhadze w latach

1978-1994 w zakresie międzynarodowych badań pt. Study of Health Care in the Elderly.

2. Uczestnictwo w międzynarodowym programie The elderly in eleven countries w 1977 r. i latach następnych.

3. Projekt EUROBES Das Europäische Netzwerk Bürgerengagement – Selbsthilfe -3. Lebensalter realizowany w latach 1994-1996 przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej, koordynowany przez Sozial-Ministerium Baden Württemberg, Stuttgart.

W omawianym okresie działalności prof. Pędich oraz jego współpracownicy opublikowali ponad 100 prac naukowo-badawczych sygnowanych przez Zakład Gerontologii, wśród nich wyniki badań realizowanych w krajowych i międzynarodowych programach badawczych, prace poglądowe, ekspertyzy dotyczące gerontologii oraz publikacje o charakterze poglądowym i dydaktycznym. Kierownik Zakładu Gerontologii oraz inni pracownicy naukowcy Zakładu brali wielokrotnie udział w konferencjach oraz zjazdach naukowych na terenie kraju oraz w kongresach międzynarodowych.

Kontakty międzynarodowe zaowocowały oficjalnymi wizytami w Zakładzie prof. geriatry Gastona Verdonka z Uniwersytetu w Gandawie (w 1977 roku) oraz prof. Evisa Devesy (w 1984 roku) z Uniwersytetu w Hawanie.

Po przejściu na emeryturę prof. dr hab. Wojciech Pędich jest nadal bardzo aktywny na polu naukowym i społecznym, o czym świadczy m.in. Jego udział w kilku prestiżowych projektach badawczych krajowych i międzynarodowych. Wielokrotnie słyszeliśmy od innych osób, że mieliśmy szczęście pracować z takim Człowiekiem.

